

Nr 627.

Av herrar Ohlin m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 158, angående vissa anslag till nykterhetsvården för budgetåret 1954/55 m. m.

I anslutning till den i Kungl. Maj:ts proposition nr 151 föreslagna omläggningen av nykterhetspolitiken framlägges i proposition nr 158 förslag till förstärkning av den öppna nykterhetsvården. Detta vårdområde har sedan länge varit i behov av en betydande upprustning. En sådan måste också komma till stånd helt oberoende av hur nykterhetspolitiken i övrigt utformas. I propositionen vitsordas detta också av departementschefen, som påpekar, att nykterhetsvården varit eftersatt i förhållande till övriga vårdområden. Vad som i propositionen föreslås framstår dock som otillräckligt, då det gäller att åstadkomma erforderliga förbättringar. I väsentliga hänseenden avviker propositionen sålunda från vad som föreslagits av de utredningar, som arbetat med dessa frågor, och vad som anförts av olika remissinstanser. I första hand gäller detta förslaget till statsbidrag till de kommunala nykterhetsnämnderna. Alkoholistsvårdsutredningen föreslog, att detta bidrag skulle sättas till 75 % av kostnaderna, medan nykterhetskommittén förordade en höjning till 80 %. Dessa förslag har även rönt allmän anslutning från remissinstansernas sida. Trots detta föreslår departementschefen, att anslaget sättes till blott 60 %. Motiveringen härför är mycket knapphändig och föga bärande. Tvärtom finns det anledning räkna med att den förstärkning av den kommunala nykterhetsvården, som det föreligger så starkt behov av, ej kommer till stånd annat än i ett begränsat antal kommuner, om den lägre procentsatsen för statsbidraget fastställs. Därigenom skulle en av de mest väsentliga positiva åtgärderna vid en övergång till ett fritt försäljningssystem för rusdrycker komma att utebli eller i varje fall ej få avsedd omfattning.

Mot de av departementschefen anförda synpunkterna mot en högre procentsats än 60, nämligen att ifrågavarande uppgift är av kommunal karaktär och att en viss avlastning av kommunernas utgifter åstadkommes genom att staten helt skall bekosta den slutna vården, kan tungt vägande argument uppställas. Sålunda är det med hänsyn till de betydande inkomster staten erhåller från alkoholhanteringen knappast mer än rätt, att huvuddelen av kostnaderna för nykterhetsvården bestrides med statsmedel. Dessutom erfordras, i det läge nykterhetsvården för närvarande befinner sig, synnerligen

kraftiga stimulansåtgärder för att snabbt få till stånd en väsentlig utbyggd kommunal nykterhetsvård. Därtill kan bl. a. anföras, att kommunerna på grund av ökade uppgifter på andra sociala områden är så kraftigt belastade i ekonomiskt hänseende, att de i många fall ej utan betydande statsbidrag anser sig i stånd att utvidga sin nykterhetsvård.

Vi vill med hänsyn härtill bestämt förorda, att statsbidraget till de kommunala nykterhetsnämnderna skall utgå med 80 % utan maximering.

Av särskild vikt för nykterhetsvårdens effektivitet är det, att såväl den centrala myndigheten som länsorganen får en tillfredsställande utformning. Sålunda kräves en förstärkning av socialstyrelsens nykterhetsvårdsbyrå och en kraftig upprustning av länsnykterhetsnämnderna. En mindre förstärkning av det centrala organet föreslogs i årets statsverksproposition och i proposition nr 158 föreslås vissa åtgärder för att utbygga länsnykterhetsnämnderna. I båda fallen framstår de föreslagna åtgärderna som i hög grad otillräckliga. Departementschefens avvisande hållning till socialstyrelsens äskanden beträffande utvidgning av nykterhetsvårdsbyrån framstår som ännu allvarligare, då den ses tillsammans med de nu framlagda förslagen beträffande länsnykterhetsnämnderna och de kommunala nämnderna. Med hänsyn till den olyckliga uppdelning, som skett i fråga om behandlingen av dessa frågor, synes det ej möjligt att nu framlägga några yrkanden beträffande ytterligare förstärkning av nykterhetsvårdsbyrån redan kommande budgetår, vilket eljest synes vara starkt motiverat. Vi måste därför i detta sammanhang inskränka oss till att förorda, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en översyn av socialstyrelsens organisation vad avser handläggandet av nykterhetsvårdsfrågor och närmast syftande till en uppdelning av nykterhetsvårdsbyrån på en avdelning för öppen och en för sluten vård, samt att förslag om erforderliga förstärkningar föreläggas kommande års riksdag.

Beträffande länsnykterhetsnämnderna föreslås, att dessa skall utrustas med en nykterhetsvårdskonsulent placerad i lönegrad Ce 25. Dessutom skall tills vidare de fem mest arbetsbelastade nämnderna erhålla en assistent i lönegrad Ce 17. Socialstyrelsen hade för dessa befattningshavare föreslagit placering i respektive Ce 27 och Ce 23. Beträffande konsulenterna förklarar departementschefen, att han ej anser någon ändring påfordrad i förhållande till de nuvarande ombudsmännens lönegradsplacering. I fråga om assistenterna anföres ingen särskild motivering för den väsentligt lägre lönegradsplaceringen jämfört med vad som föreslagits av socialstyrelsen. Några formella kompetenskrav uppställs ej för någondera gruppen befattningshavare. Beträffande konsulenterna uttalar sig dock departementschefen för att dessa bör ha genomgått socialinstitut. Sådan utbildning borde krävas för samtliga dessa befattningshavare i den mån platserna ej vid övergången till den nya organisationen besättes av personer med längre erfarenhet av nyk-

terhetsvårdsarbete. Särskilt beträffande assistenterna föreligger stor risk för att kompetenta sökande ej skall kunna erhållas, om befattningarna ej placeras i högre lönegrad än vad som föreslås i propositionen. Dessa befattningar kan annars knappast bli konkurrenskraftiga gentemot befattningar som assistenter inom den kommunala socialvården, vilka, i varje fall då det gäller innehavare med socionomexamen, är placerade i lägst 17 lönegraden. Därtill kommer att länsnykterhetsnämndernas assistenter bör vara mera kvalificerade inte minst med hänsyn till den rådgivningsverksamhet de skall bedriva gentemot de kommunala organen. Assistenterna bör dessutom ha sådan ställning och rekryteras så, att de kan rycka in som ersättare för konsulenterna. Med hänsyn härtill bör assistentbefattningarna tills vidare placeras i 19 lönegraden. Även konsulenternas lönegradsplacering bör omprövas. Åtminstone i de mest arbetsbelastade områdena synes det sålunda motiverat, att konsulenterna placeras i Ce 27.

Särskilt under övergången till ett fritt försäljningssystem kan en sådan ökad belastning på nykterhetsvårdsorganen beräknas uppstå att ett betydande antal frivilliga medhjälpare bör engageras av nykterhetsnämnderna. Med hänsyn härtill framstår det som angeläget att ett högre arvode än vad som föreslagits i propositionen utgår till sådana medhjälpare. Även det av nykterhetsnämndssakkunniga förordade arvodet på 10 kronor per månad måste anses vara knappt tilltaget för den uppgift det här är fråga om. Denna fråga bör dock prövas tillsammans med frågan om storleken av övervakararvodena för övriga vårdområden, varför riksdagen bör begära en samlad översyn i dessa frågor samt förslag med anledning härav till kommande års riksdag.

Med anledning av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta,

- 1) att statsbidraget till de kommunala nykterhetsnämnderna skall utgå med 80 % av kostnaderna,
- 2) att till Understöd åt kommunala nykterhetsnämnder för budgetåret 1954/55 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor,
- 3) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en översyn av socialstyrelsens organisation vad avser handläggningen av nykterhetsvårdsfrågor, samt att förslag om erforderliga förstärkningar måtte föreläggas kommande års riksdag,
- 4) att 12 nykterhetsvårdskonsulenter hos de mest arbetsbelastade länsnykterhetsnämnderna placeras i lönegraden Ce 27 och de övriga i Ce 25, att de fem föreslagna assistentbefattningarna placeras i Ce 19,
- 5) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en översyn

av arvoden för övervakare inom såväl nykterhetsvården som övriga sociala vårdområden samt att förslag i denna fråga måtte föreläggas 1955 års riksdag.

Stockholm den 24 mars 1954.

Stockholm den 24 mars 1954.

Bertil Ohlin.

Sven Wedén.

Wald. Svensson.

Manne Ståhl.

Filip Kristensson.